

אריאל הירשפלד | המעשה החי בתערוכה של סיגל צברי

דוגמה מאלפת להתרחשות חיונית ביותר, חדשה ועכשווית בכל פרטיה

אריאל הירשפלד פורסם לראשונה: 05.08.2010 14:48 עודכן ב: 06.08.2010 09:16

0

[android הורד עכשיו ללא תשלום באיפון](#)

[iPhone הורד עכשיו ללא תשלום באיפון](#)

לתגובות

הדפס

שלח לחבר

שתף בטוויטר

שתף בפייסבוק

שתף

הוסף לרשימת

קריאה

על "בבואה בבועה", תערוכה של סיגל צברי בגלריה רוטשילד אמנות, תל אביב

הציור מן "החיים", שיש המכנים אותו "ריאליסטי" או "פיגורטיבי", עורר בהלה בביקורת האמנות הישראלית בדור האחרון. רוב המבקרים, שצמחו על ציווי המודרניזם וחוננו על ברכי "דלות החומר" והאמנות המושגית, סלדו מן הציור הפיגורטיבי כאילו כרוך היה בו קלון. "דלות החומר", אותו מושג מרתק של שרה ברייטברג-סמל שבא לתאר מצב ואתוס אסתטי ומוסרי במודרניזם הישראלי, גדל בידי מבקרים רבים לכדי נס ואבוקה, כלומר - שימש כדוגמה וכמגלב לחוטאים נגדה כאחד. מעטים ידעו לעמוד נוכח ציור פיגורטיבי בלי להיבהל מן האפשרות שהוא אינו שייך למודרניזם ואולי גם אינו מעשה פוסט-מודרני ובלי אישור כלשהו מכתב העת "סטודיו" או מהשגחה עליונה עוד יותר. השוכנת בטריבקה או בשדרה החמישית

הפחד מן הפיגורטיביות היה כפול: הוא היה קשור

באנכרוניזם ובמרקסיזם. זה הפחד (האופייני לאמנויות הפלסטיות לאין שיעור יותר מאשר למדיה האחרים) מפני אי-התאמה לציווי הזמן, מפני שיבתה המסוכנת של המאה ה-19 והפחד מפני הבורגנות, כלומר מן המחול הצמוד שבין הציור הפיגורטיבי לבין צרכני העשירים המתנאים בו. הציור מן החיים נראה כתכלית הניגוד ל"דלות החומר"; כאילו כרוכים בו לא רק הזהב, המעמד וכזבי היופי, אלא כלל העולם הישן: מלכים, נתינים ומרתפי עינויים

החשד מוצדק. יש בציור שמן החיים אזור נרחב הקשור בשמרנות אטומה הנבהלת מן העולם העכשווי ומתכחשת לאתגריו הפילוסופיים והמוסריים. ציורי נוף או דוממים מסוג מסוים, הבונים הוויה של נאיביות ארצית, משמשים למשל, בכמה תרבויות, כמסכתו האסתטית של הימין הקיצוני האלים ביותר

אבל הציור מן החיים, גם בישראל, חזר אל חזית האמנות. הוא עדיין מוקף חשדות ואשם. ועדיין - מעטים בלבד מעזים לגעת בו בכלים של ביקורת. מעטים עוד יותר מבחינים בכוחות החיוניים היכולים לפעום בציור שמן החיים; כוחות שאין להם דבר עם רגרסיה. כלומר: הרוצים להבין שהפרויקט הגדול של הציור הפיגורטיבי המערבי לא הסתיים באימפרסיוניזם, או בתהליך ההפשטה שפעל בציור מאז הרומנטיציזם, אלא הוא ממשיך והולך. הציור מן החיים, לפחות בחלקו, גם אינו אפיזודה פוסט-מודרנית. הוא אינו טריפת-קלפים היסטורית, החיה את קץ ההיסטוריה במשחק של חיקוי סגנונות, המאבדת כל מגע חי עם התהוות תרבותית חיונית. הציור מן החיים יכול להיות המעשה החי, החדש ביותר, המעמיק ביותר בעשיית האמנות הפלסטית של הצבעים והצורות

ציוריה של סיגל צברי, המוצגים עכשיו בגלריה רוטשילד בתל אביב, הם דוגמה מאלפת להתרחשות חיונית ביותר, חדשה ועכשווית בכל פרטיה, היכולה להיות בציור שמן החיים. צברי היתה מן העיליים שבתלמידיו של ישראל הרשברג, עוד לפני שנסד הסטודיו שלו שרשם על דגלו את ציווי הרישום והציור המסורתיים, האקדמיים, בצורתם החמורה ביותר. הסטודיו הזה ראה עצמו כאנטייתזה לאווירה הפוסט-מודרנית האופפת את בצלאל ושאר בתי הספר לאמנות בארץ. הרשברג עצמו העמיד מופת של ציור מחמיר הקרוב למופתיו של הציור ההולנדי במאה ה-17 והוא צירף לו תוכנית לימודים והיררכיה לימודית שלא היתה מביישת סדנאות אמנים בעולם הישן. הרשברג היה אפוא החשוד העיקרי בחטא הרגרסיה שאפף את הציור מן החיים בארץ. אבל כמה מטובי תלמידיו הוכיחו כי הרשברג לא חנק את תלמידיו בפרוטוקול החינוכי שלו וכי המתח בין שמרנותו לבין הגירויים הבאים מן התרבות העכשווית יצר בתלמידיו כר נרחב ליוזמות ציור מרתקות.

התערוכה הנוכחית של צברי, שאצר דרור בורשטיין, היא פרק מרתק ביצירתה של הציירת המחוננת הזאת. הווירטואוזיות המופלגת, הזריזה, הלולינית ממש, בתחום "חיקוי המציאות", נותרה בציוריה כמין תנאי מוקדם, כמעט זנוח. בכל ציור יש קטע או שניים העוסקים בייצוג עשיר, דשן, עמוק ומלא פאתוס, של פיסת מציאות: כיסא, מגבת, גג השכנים ברחוב או, כמובן - תפוח - אבי-אבות ה"דוממים". בקטעים האלה אצור מבט ארוך, רציני ואמליטי מאוד בפני הדברים ובהם כמו נסוג האדם, הציירת, מפני ה"עולם", ובו בזמן כמו נאמר בלחש לעולם: "כן, יש להודות, אתה עוד כאן". אבל בשאר חלקי הציור מתרחשים דברים שונים מאוד: בחלקם שמורים רק קטעי רישום ראשוניים או מריחות של צבעי-יסוד. בחלקם מונצחים מצבים שצוירו בזמנים שונים; מצבים שבהם היה אור אחר, מצב אחר בתודעה המציירת או שהדבר המצויר השתנה, צמח או זז ממקומו.

באחד הציורים, למשל, מצויר עץ תפוח, אבל הוא אינו ניצב בו כעץ הנתון וגמור לפניך, אלא הוא שרוי בהשתנות מתמדת: בענף אחד הוא מבלבל ופורח ובאחר יש פרי בשל ובאחר פרי נרקב ומצטמק. אין זו חלוקה אידאית ל"ארבע עונות השנה" או סמל של "מעגל החיים". ברור כי הציירת שבה אל העץ בימים שונים במשך זמן רב. הישיבות השונות מולו נערמו זו על זו. כדרכו של מדיום הציור: הן באות זו על גבי זו. יש והחדש מוחק את הישן ויש ההפך. אינך יודע מה מוקדם ומה מאוחר. ההתהוות מתאבכת סביב עצמה. הרזולוציות השונות שיוצרת צברי ברמת הפירוט וההמחשה יוצרת ריתמוס נפלא של התבלטויות והסתרים. העץ שרוי בציור הזה בתנועה מוזרה בכמה ממדים - הן בזמני השנה והן בזמני הציור ובין המישורים השונים נרקם זמן שלישי, מוזיקלי, עמוק ומסתורי.

בציור אחר מצויר גג עירוני - ועליו שורה של כינורות וגם זוג רגליים מתנופף באוויר. העובדה המונצחת כאן היא שמתגורר שם אדם הבונה כינורות וגם מתאמן ביוגה. אבל הציור הוא חידה קשה. איש אינו מסביר את הסיבה למציאותם של כינורות תלויים על חבל ולזוג רגליים התלושות מכל הקשר. ה"ריאליזם" מתגלה אפוא כעין אירונית ביותר החושפת את פניה המתמיהים של המציאות.

היכולת לצייר ולהעיד על "מה שיש" הופכת דרך עיניה של צברי להנצחה של תימהון. והתימהון הזה שפוך על כל ציוריה. המבט במציאות אינו פעילות מובנת מאליה, ובעצם: הוא אינו מובן כלל, לא בעצם הראייה ולא במושאייה. זהו ציור הרחוק מאוד מוודאויות הריאליזם. של המאה ה-19. המלה "ריאליזם" אינה אלא טעות שבהרגל ובעוני המלים.

אחד הציורים המרשימים ביותר בתערוכה הנוכחית הוא דיוקן עצמי של הציירת מול כן הציור המכונה "חבוייה". איזו תוספת מעניינת למסורת הדיוקנים העצמיים של ציירים וציירות לפני הכן! על רקע הסטודיו המבולגן נראית הציירת, עירומה למחצה, מכורבלת בכיסא פלסטיק עגול, והיא אינה מציירת כלל, אלא שרויה בתנועת הסתגרות והסתר מפני העין המציצה בה - עינה שלה ועין הצופה בציור. צער, רוגז וסירוב ניבטים מעיניה. הדבר החד ביותר בציור

הוא חפץ המונח בחזית על גבי שרפרף מוזר: מאזני צורפים עדינים, המצוירים בהינף וירטואוזי א-לה אנגר. לא אנסה לחנוק את הציור המסעיר הזה בפירושים. אעיר רק כי יש בו לא רק סירוב והסתר, אלא גם אירוניה ממולחת הנשלחת מן המסתור. ובעיקר: אין דבר הרחוק מרגרסיה ומחנופה לטעם השמרני יותר מן הציור הזה, שיש בו מסורת אדירה, חוכמה ומלאכת מחשבת ומבט חי מאין כמוהו ב"חיים", בתוך ומחוץ למירכאות.

סיגל צברי, 'חבויה', גלריה רוטשילד אמנות